

Con dereitos
desde o principio.

Por unha educación
temperá de calidade.

PROPOSTA DIDÁCTICA
PARA SECUNDARIA,
BACHARELATO,
PERSOAS ADULTAS
E EDUCACIÓN NON
FORMAL

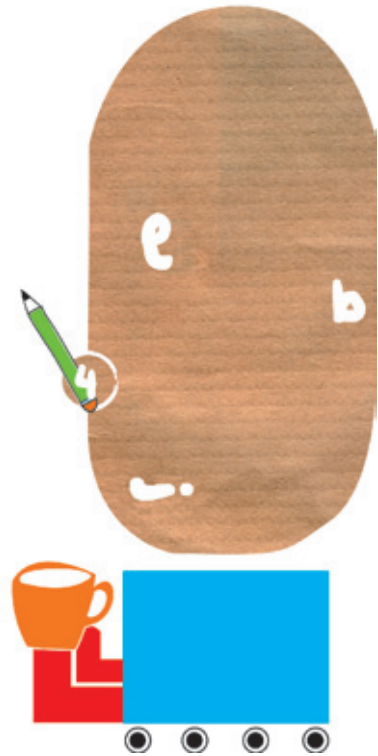

Índice

Introdución	1
Obxectivo xeral da Semana de Acción Mundial pola Educación	
Obxectivos xerais da proposta didáctica	
Consideracións xerais	
Para afondar...	
Primeiro Ciclo de Educación Secundaria Obrigatoria	5
Obxectivos e competencias	
Actividade 1. Roda de recordos	
Actividade 2. Educación para todos os nenos e nenas do mundo	
Actividade de mobilización. A Grande Imaxe	
Segundo Ciclo de Educación Secundaria Obrigatoria	8
Obxectivos e competencias	
Actividade 1. A educación, gasto ou investimento?	
Actividade 2. Educación e pobreza	
Actividade de mobilización. A Grande Imaxe	
Bacharelato	12
Obxectivos e capacidades	
Actividade 1. A educación de 0 a 6 anos. Tempo para crecer aprendendo	
Actividade 2. Onde recortamos? A educación infantil a debate	
Actividade de mobilización. A Grande Imaxe	
Educación de Persoas Adultas	16
Obxectivos	
Actividade 1. Entretemento ou educación?	
Actividade 2. Mans á obra	
Actividade de mobilización. A Grande Imaxe	
Educación Non Formal (12-99 anos)	18
Actividade 1. Foro popular polo dereito á educación na primeira infancia	
Actividade de mobilización. A Grande Imaxe	
Actividade para todos os niveis. A Grande Imaxe	21
Obxectivos	
Como participar na Grande Imaxe?	
Que facemos coa imaxe?	
Avaliación	23

Introducción

A só tres anos de 2015, data fixada para lograr a Educación para Todos e Todas, a Semana de Acción Mundial pola Educación (SAME) céntrase este ano na Atención e Educación á Primeira Infancia (AEPI)¹, a etapa que comprende dos 0 aos 6 anos de idade. Os nenos e nenas desta idade son suxeitos de dereitos, entre eles o dereito á educación, que deben ser garantidos e respectados polos poderes públicos e pola sociedade.

© ActionAid

Nos últimos anos, avanzouse na escolarización primaria en moitos países. Non sucedeu o mesmo coa AEPI, unha etapa fundamental para os nenos/as e, polo tanto, para as súas comunidades e as súas nacións. No ano 2000, 189 países comprometéronse a lograr en 2015 os Obxectivos de Dakar, entre eles: **Estender e mellorar a atención e educación integrais da primeira infancia, especialmente dos/as nenos/as máis vulnerables e desfavorecidos/as.**

A aprendizaxe comeza no momento de nacer. A atención educativa que un neno/a recibe nesta etapa, no ámbito familiar e comunitario e na escola, condiciona as opcións educativas que terá o resto da vida, pois é este momento no que se desenvolven as capacidades lingüísticas, cognitivas e sociais que son a base para a aprendizaxe permanente. Todas elas contribúen ao seu desenvolvemento integral, que inclúe o benestar físico e emocional, a identidade persoal e o seu autoconcepto, a capacidade de comu-

nicarse, a relación cos demais, e o dereito ao xogo como ferramenta fundamental para aprender e desenvolverse en igualdade, solidariedade e liberdade.

O desenvolvemento infantil non se realiza só no contexto escolar, senón que é compartido co familiar, onde se realizan aprendizaxes fundamentais. Existen opinións diversas sobre a idade de inicio da escolarización. Sexa unha etapa obrigatoria ou non, é importante recoñecer os distintos xeitos de organizar a educación infantil e garantir que cada unha delas, coas súas peculiaridades e diferenzas, sexa un auténtico contexto de desenvolvemento infantil.

Un neno/a que participou en programas de AEPI ten máis posibilidades de ter un mellor rendemento escolar, cursar niveis de educación superior e, xa que logo, de defender mellor os seus dereitos, ter boa saúde, participar na sociedade, lograr un mellor traballo, e, en definitiva, ter unha vida mellor. Por todo iso, os/as nenos/as provenientes de familias en situación de marxinalidade merecen unha especial atención, para compensar as carencias dos propios fogares e contribuír a romper o círculo da pobreza.

En 2008, 148 millóns de nenos/as en todo o mundo beneficiáronse de programas de educación preescolar. Isto significa que, respecto das cifras de 1999, producíronse avances en moitos países. Con todo, só o 44% dos nenos/as en idade de asistir á escola nesta etapa está escolarizado/a², a maioría deles nos países máis ricos. A falta de

¹ Para máis información, remitimos ao documento de posicionamento. www.cme-espana.org

² Informe de Seguimento da EPT no mundo 2011. UNESCO.

acceso á educación únese á situación de desprotección e exclusión na que viven millóns de familias, o que perpetúa a situación de pobreza na que viven. Douscentos millóns de pícaros/as menores de 5 anos en países de ingresos baixos e medios non lograrán desenvolver todas as súas capacidades por mor da pobreza, as carencias nutricionais, un inadecuado coidado e atención, a malaria ou o VIH³.

Unha AEPI de calidade implica recoñecer a importancia desta etapa educativa, asegurar o acceso de todos/as os nenos e nenas en igualdade de condicións, ter infraestruturas adecuadas, docentes e coidadores/as coa formación necesaria, a implicación das familias, un adecuado investimento en educación e a coordinación con instancias sanitarias e sociais.

A Campaña Mundial pola Educación (CME), desde o seu inicio no ano 1999, contribuíu a facer grandes avances no logro da educación para todas as persoas. Desde 1989, hai 40 millóns máis de nenos e nenas que van á escola e o número de persoas adultas que non saben ler nin escribir diminuíu en 100 millóns. Algúns exemplos concretos de avances son o establecemento dun salario mínimo para os/as docentes en Brasil, a eliminación das taxas escolares en Kenia ou a posta en marcha en Mozambique do pro-

grama “Escolinhas”, que acolle a nenos/as de 3 a 5 anos, de fogares pobres ou afectados pola sida.

Pero, malia ser cada vez maior a conciencia dos elevados custos sociais e educativos que se derivan de non investir en programas de desenvolvemento durante a primeira infancia, os esforzos realizados son insuficientes. Por iso, a **Semana de Acción Mundial pola Educación 2012 (SAME)** quere chamar a atención sobre a importancia de que todos os nenos e nenas poidan acceder a programas de atención e educación nos seus primeiros anos de vida.

Para iso, a través da **Grande Imaxe**, reflectiremos os elementos que son importantes para conseguir unha educación temperá de calidade. Esta é a acción que propón a Semana de Acción Mundial pola Educación para que entre toda a sociedade civil, alumnos e alumnas, docentes, clase política e outros axentes, nos mobilicemos e reflexionemos sobre a importancia da atención e da educación da primeira infancia, e os obstáculos que millóns de nenos e nenas afrontan para poder exercer o seu dereito a unha educación de calidade.

A participación na SAME permitirá que nenos, nenas, mocidade e persoas adultas desenvolvan a competencia cidadá, cuxa definición fai referencia, entre outras cousas, a comprender a realidade social en que se vive; cooperar, convivir e exercer a cidadanía democrática nunha sociedade plural, así como comprometerse a contribuír á súa mellora, coñecer os valores do sistema democrático, e exercer activa e responsablemente os dereitos e deberes da cidadanía. Ademais, en cada unha das actividades dirixidas aos distintos niveis educativos no ámbito formal e non formal, faremos referencia a outras competencias que contribuímos a desenvolver.

Como novidade, este ano, incluímos unha **proposta para traballar en educación non formal**.

³ Lancet Series on Early Childhood Development. 2007.

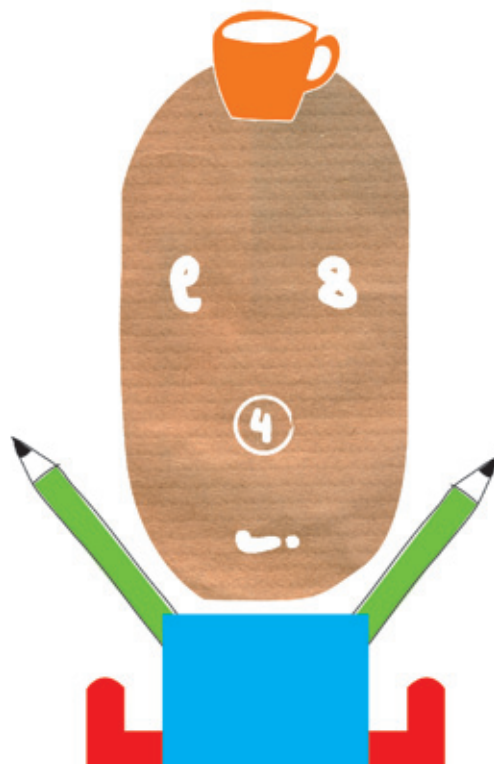
A CME SAME agradécelles a todas/os docentes e educadoras/es que elaboraron as actividades desta proposta didáctica e a todas aquelas persoas que aceptan estas suxestións

e as poñen en marcha co seu alumnado. Deste xeito confirman o seu compromiso coa construción dun mundo mellor, conscientes do poder transformador da educación.

Obxectivo xeral da Semana de Acción Mundial pola Educación

Sensibilizar a clase política e a opinión pública sobre a importancia da educación da primeira infancia (0-6 anos) e sobre a necesidade de actuar de xeito urxente para o cumprimento do dereito a unha educación permanente para todas as persoas.

Obxectivos xerais da proposta didáctica

1 Coñecer a realidade na que viven millóns de nenos e nenas que non poden exercer o seu dereito á educación básica por falta do necesario investimento e vontade política neste ámbito.

2 Valorar o dereito á educación desde a primeira infancia recollido na Declaración Universal dos Dereitos Humanos e na Convención sobre os Dereitos do Neno como un elemento fundamental para a maduración psicosocial na infancia e a súa importancia no posterior desenvolvemento persoal e comunitario.

3 Asumir, como cidadanía activa, a propia responsabilidade fronte as situacións inxustas e comprender que todas as persoas podemos facer algo para cambialas ou para transformar esa realidade.

Consideracións xerais

- As distintas actividades están suscitadas para ser realizadas tanto no ámbito formal como en espazos de educación non formal (grupos scout, ludotecas, actividades de tempo libre, etc.).
- Os termos “profesor/a” e “docente” utilizámoslos para referirnos a educadores/as, facilitadores/as, monitores/as, etc. tanto no ámbito formal como no non formal.
- Propoñemos para cada ciclo/grupo de idade unha actividade “de reflexión” e outra “de acción” que pode ser realizada en titorías, recreos, actividades extraescolares, etc.
- As actividades propostas están pensadas para distintos grupos de idade, pero pódense adaptar para ser utilizadas con alumnado doutros niveis.
- O tempo proposto para cada actividade é orientativo. Cada facilitador/a poderá adaptalo en función das características do grupo, dispoñibilidade de tempo, etc.
- Deixamos en mans de cada facilitador/a a temporalización das actividades durante os meses de xaneiro (data na que recibirán as propostas didácticas) e abril (data na que terá lugar a SAME).
- Desde o PDF que atoparás nas nosas web (www.cme-espana.org) podes acceder directamente a todos os enlaces que aparecen neste material.

Para afondar...

Nesta proposta propoñémosche actividades para traballar o tema. Con todo, o dereito á educación en xeral e o da primeira infancia en particular é un tema complexo que ten relación con outros moitos temas.

Se queres traballalo co teu alumnado con máis profundidade, indicámosche algúns recursos onde atoparás actividades e materiais.

- Na páxina web da campaña (www.cme-espana.org) podes atopar as propostas didácticas da SAME anteriores:

2011
Dereito á educación das mulleres e das nenas

2010
Financiamento da educación

2009
Alfabetización de persoas novas e adultas

2008
Educación e exclusión

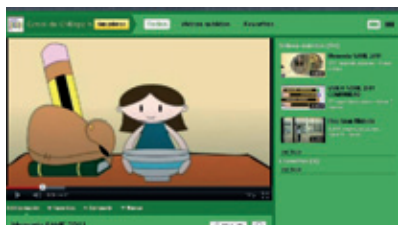
2007
Dereito á educación

2006
Docentes

2005
Educación e pobreza

- Na canle de Youtube da CME (<http://www.youtube.com/user/CMEspain>) podes atopar vídeos de interese relacionados co tema.

Tamén te animamos a ler os documentos e ver os vídeos seguintes sobre a importancia da atención e educación na primeira infancia.

Bibliografía complementaria

- *Dereito á educación é moito máis que acceso de nenos e nenas á escola*. Rosa María Torres. <http://www.fronesis.org/documentos/derecho-a-la-educacion.pdf>
- *Aproximación á educación infantil*. Ignasi Vila. <http://www.rieoei.org/rie22a02.htm>
- *A educación infantil no século XXI*. José Rivero. unesdoc.unesco.org/images/0011/001147/114723S.pdf
- *Informe de seguimiento da EPT no mundo 2011*. Unesco. <http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/ED/pdf/gmr2011-part1-ch1-es.pdf>

Vídeos complementarios

- *Educación Infantil: 6 anos clave para unha vida*. CEAPA. http://www.youtube.com/watch?v=8D8lyNmoPzo&feature=results_video&playnext=1&list=PL0EE4614381DA2A96
- *Aprendemos todos Manifiesto para unha nova educación*. <http://www.youtube.com/watch?v=fjhhXI8nd78>
- *Eu quero*. Campaña polos dereitos do neno en Guatemala (animación). <http://www.youtube.com/watch?v=rIFBkkqmuCI>
- *Educar co exemplo*. <http://www.youtube.com/watch?v=igDINImIliA&feature=fvsv>
- Tráiler da película *Babies*. Thomas Balmes. 2010. <http://www.youtube.com/watch?v=1vupEpNjCuY>

Primeiro ciclo

Educación secundaria

© Entreculturas

Obxectivos

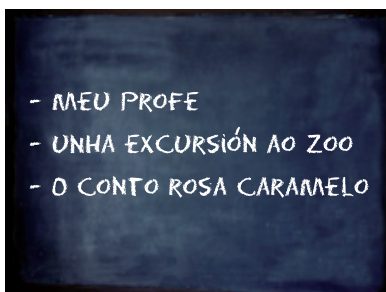
- 1 Recoñecer o dereito á educación infantil como instrumento clave para o desenvolvemento das persoas.
- 2 Valorar que o dereito á educación na primeira infancia é necesario para protexer a infancia, especialmente para os/as nenos e nenas máis desfavorecidos/as.

Competencias

- **Tratamento da información e competencia dixital:** dispoñer de habilidades para buscar, obter, procesar e comunicar información a través de distintas fontes e canles.
- **Autonomía e iniciativa persoal:** potenciar a capacidade de imaxinar, emprender e desenvolver con responsabilidade e sentido crítico proxectos individuais e colectivos.

Actividade 1. Roda de recordos

Pídese que cada alumno/a escriba nun papel en branco un recordo que teña da súa educación infantil ou que debuxe algunha imaxe que conserve na que sexa consciente dalgunha aprendizaxe na primeira infancia: na escola, na gardería ou na casa.

Coméntanse en voz alta aqueles que se queiran compartir en grupo.

Recollemos os papeis, e escribimos o listado de recordos no encerado. Entre todos tratamos de descubrir en cada un a intención pedagóxica que esas actividades perseguían. Para facilitar o traballo pártese da seguinte clasificación: **Hábitos, Hixiene, Nutrición, Relación cun mesmo (autoestima), Desenvolvemento das potencialidades, Relación cos demais, Comunicación/Exposición e Comprensión, Responsabilidade/Autonomía.**

Que elementos son comúns da educación infantil (os recunchos, as rutinas, etc.)? Cando xogabas, cantabas, debuxabas, recortabas, etc., na túa casa, na gardería ou na escola, pensabas na importancia desas actividades para o teu desenvolvemento integral? Que importancia ten todo o aprendido durante a túa educación infantil na túa formación como persoa?

Para confirmar cales son as aprendizaxes importantes na primeira infancia propónselle ao alumnado dividirse en tres grupos e realizar entrevistas a distintos profesionais implicados con esta etapa educativa.

- Educador/a de gardería
- Educador/a de escola infantil
- Nais, pais, avós/as

Recoméndase que nos centros nos que tamén hai educación infantil, o alumnado de secundaria poida realizar as entrevistas e a observación nas aulas.

Coa información obtida, cada grupo elaborará un informe lle que presentará ao resto da clase. Para iso, pediráselle a cada grupo que sustente a súa tese cun artigo, vídeo ou calquera outra información complementaria que buscarían, e seleccionado previamente e que, posteriormente compartirán co resto do alumnado.

Para facilitar a procura de información complementaria súxírese o seguinte enlace:

A Educación Infantil: seis anos clave para unha vida (CEAPA) (Serie de 9 vídeos)

http://www.youtube.com/watch?v=8D8lyNmoPzo&feature=results_video&playnext=1&list=PL0EE4614381DA2A96

Entre todos/as elaborarase unha exposición, un mural ou outro formato para dar a coñecer no centro a importancia da educación infantil segundo a investigación realizada.

Actividade 2. Educación para todos os nenos e nenas do mundo

Para empezar a actividade lese o seguinte texto introdutorio:

Conseguir que os resultados da aprendizaxe sexan máis equitativos esixe algo máis que un trato igual dos alumnos. Os nenos que ingresan na escola arrastrando todo un cúmulo de desvantaxes vinculadas á pobreza, a pertenza étnica, o idioma e outros factores necesitan un apoio adicional dos docentes e do sistema educativo no seu conxunto.

Non abonda con escolarizar aos nenos. É necesario que os progresos realizados cara a unha maior ampliación do acceso á educación se apoiem con medidas para lograr que o aumento da escolarización se traduza tamén nunha mellora do aproveitamento escolar. Moitos países están tratando de conseguir isto, que é algo sumamente difícil porque moitos dos nenos recentemente escolarizados proceden de familias moi marxinadas. (...).

Informe seguimento da Educación para Todos e Todas 2011.

- Que ideas suscita o texto? Podemos extraer que existe unha relación entre a pobreza e o acceso e a calidade da educación? Cal?
- Cres que é suficiente acceder ao colexio para ter unha boa educación? Que factores cres que interveñen para ter unha mellor educación?

A educación infantil é a base das aprendizaxes futuras das persoas. Con todo:

- Teñen todos/as os/as nenos/as a posibilidade de gozar desta educación? Por que?
- Como lle afecta a un neno ou nena non ter acceso a unha educación infantil de calidade?
- Quen ten a responsabilidade para ofrecer unha educación de calidade para todos/as en cada país?

* Escoitamos a seguinte canción: <http://www.youtube.com/watch?v=gAWS5DiCVpY>

E observamos as seguintes viñetas críticas de Francesco Tonucci no libro *Con ollos de neno*, para reflexionar sobre a importancia do dereito á educación de calidade:

A gardaría non é un percheiro

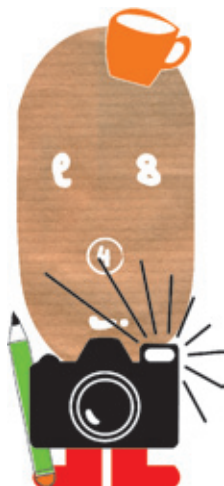
A gardaría é un lugar para estar xuntos

- Que idea queren transmitir?
- Atópaslles relación con todo o reflexionado?
- A quen van dirixidas?

Como cidadáns/as do mundo, igual que estes artistas, temos o deber de contribuír a lograr un mundo con maior xustiza social, maiores oportunidades para todos/as os/as nenos e nenas. Pensa como podes que podes achegar para sensibilizar na vosa contorna sobre a importancia dunha boa educación temperá para o desenvolvemento das persoas e os pobos, elaborando unha manifestación artística para ser exposta ou exhibida no teu centro ou outros espazos da túa localidade.

Actividade de mobilización

A Grande

Imaxe

Ver páxina 21

Segundo ciclo

Educación secundaria

© Pablo García/Ayuda en Acción

Obxectivos

- 1 Sensibilizar sobre a necesidade do investimento público en educación infantil para asegurar o bo desenvolvemento das persoas e dos pobos.
- 2 Investigar sobre as relacións entre o dereito á educación e a pobreza, a saúde e a economía.

Competencias

- **Tratamento da información e competencia dixital:** dispoñer de habilidades para buscar, obter, procesar e comunicar información a través de distintas fontes e canles.
- **Competencia matemática:** producir e interpretar distintos tipos de información para ampliar o coñecemento da realidade e resolver problemas da vida.

Actividade 1. A educación, gasto ou investimento?

- O financiamento público en educación infantil é unha cuestión fundamental para garantir o dereito á educación ás nenas e nenos de 0 a 6 anos.
- A educación infantil pode e debe asentar os cimentos do resto do sistema educativo.
- A primeira infancia debería recibir a atención prioritaria dos gobernos responsables, especialmente os nenos/as máis vulnerables e desfavorecidos/as.
- O investimento xeneroso nestas primeiras idades pode axudar a prever problemas posteriores, en momentos en que é máis difícil intervir e poden ser máis custosos.
- A política educativa debe entenderse articulada á política social e económica.

A lectura das anteriores aseveracións⁴ servirá para comezar o tratamento do tema. Poderá servir tamén o visionado do seguinte vídeo de Mafalda: <http://www.youtube.com/watch?v=ydazeXYFpnl>

⁴ Bibliografía recomendada.

O alumnado poderá intercambiar as primeiras opinións sobre os seus coñecementos, os seus acordos e/ou desacordos sobre a importancia da educación na primeira infancia.

Propoñeráse a lectura e análise da entrevista⁵ a James Heckman, premio Nobel de Economía do 2000.

LUNES, 18 ABRIL 2011

LAVANGUARDIA

LA CONTRA

James Heckman, premio Nobel de Economía del 2000

Tengo 66 años. Nací y vivo en Chicago, donde ejerzo de profesor universitario e investigador, en concreto de las políticas económicas. Casado y con dos hijos. La política debería centrarse en corregir la desigualdad. Me educaron como católico, conocí la Iglesia pero no a Dios

“Es más rentable invertir en párvulos que en bolsa”

RUIZ GARCIA

En la década de los 60 conocí de cerca el *Jim Crow*, las leyes de segregación del sur en escuelas, restaurantes, lugares y transportes públicos. Leyes que se abolieron. Yo quería entender los procesos políticos y económicos que pueden permitir que grupos que están excluidos puedan pasar a formar parte del colectivo.

Y entendí que la exclusión comienza en la más tierna infancia.

Comencé estudiando programas para capacitación laboral para personas que ya estaban desaventajadas, y todos los estudios demostraban que el rendimiento de esos programas era nulo o muy bajo. La conclusión fue que sólo se debía invertir en los más listos dentro de ese grupo desaventajado.

Terrible conclusión. También descubrí que invertir en los niños es más ventajoso que invertir en bolsa.

Eso es más esperanzador. La familia juega un papel esencial en la integración de los individuos dentro de la sociedad. Y la estructura familiar en todo el mundo están hoy amenazada.

¿Es una realidad o una percepción? Es una realidad, la cuestión es qué se puede hacer para salvar los factores positivos de

esa institución que se está desintegrando.

¿Y? Debemos entender cómo se crean las capacidades y habilidades del ser humano que van más allá del coeficiente intelectual y de la educación escolar.

¿A qué se refiere?

A la formación del carácter, habilidades determinadas en parte por la genética, pero sobre todo por la motivación familiar. El origen de muchas de las desventajas de las personas que no consiguen integrarse proviene de factores que ocurren mucho antes de que los niños vayan a la escuela.

Cuénteme.

Es un hecho que en todos los países y en todos los niveles de riqueza la estructura familiar está evolucionando en una dirección que promueve la desigualdad, así que cualquier política que pretenda reducirla tiene que tener en cuenta el papel que juega la familia en la creación de habilidades.

Entendido.

La mayor parte de las políticas sociales y económicas dan por supuesto que la familia funciona bien, pero una fracción creciente de los niños en los países que he estudiado (Colombia, EE.UU., China, Corea, Japón, Taiwán, Canadá, Reino Unido...) crecen en entornos poco estimulantes, lo que creará

desigualdad no sólo en esta generación sino en las generaciones futuras.

¿Qué significa eso?

Que la pobreza no sólo la determina la renta familiar sino la atención prestada al niño por parte de los padres, los abuelos y la comunidad. Paradójicamente, las mujeres de mayor nivel educativo y que trabajan pasan más tiempo con sus hijos que las menos educadas trabajen o no. Las diferencias que crea esa atención ya en las primeras etapas de la vida tiene consecuencias a largo plazo.

El 50% de los matrimonios estadounidenses se divorcian, ¿cómo afecta eso?

En EE.UU. viven sin padre un 30%, en México el 55%. Entre el 12 y 13% de niños y jóvenes estadounidenses entre 0 y 18 años jamás ha conocido un padre. Y si miramos las estadísticas de los niños negros la cifra es de un 80%. Hay que reconocer estos hechos y cambiar la vida de los niños.

¿Deme soluciones.

Hay que suplementar los recursos de la familia mediante políticas que permitan el desarrollo de esas habilidades básicas en los primeros años de la vida de los niños.

¿De qué habilidades se trata?

He estudiado los programas orientados a aumentar las capacidades de los niños y los más efectivos son los que promueven el autocontrol, la capacidad de regular emociones, la orientación a un propósito, la no dispersión y la sociabilidad. El estudio que más datos me ha aportado es uno que ha durado 50 años.

¿En qué ha consistido?

Se creó un grupo de niños, de 3 a 5 años, de entornos desfavorecidos y se les enseñaron habilidades sociales durante dos años.

¿Y siguió su evolución en 50 años?

Si. Entre la gente que participó ha habido menor tasa de delincuencia en poblaciones donde es muy elevada, mayores ingresos y mayor adaptabilidad social. Pero mi interés como economista era evaluar el rendimiento económico de ese tipo de inversión, así que le responderé con números.

Bien.

Por cada dólar invertido por niño el rendimiento fue entre el 7 y el 10% anual a lo largo de vida. Es decir, que un dólar invertido en ciudadanos menores de 4 años es un 10% más rentable que invertido en adultos.

Sorprendente.

Las inversiones hechas en edades tempranas no sólo son más efectivas, se refuerzan a través de un proceso dinámico: el niño que ha empezado con estas ventajas sigue adquiriendo mayores ventajas. Remediar las desigualdades en la adolescencia resulta mucho más caro y con mayor porcentaje de fracaso.

...Pero estamos en época de crisis.

Por eso hay que establecer mejor las prioridades: invertir en estas habilidades básicas preescolares es más rentable que otras medidas más convencionales como reducir el número de niños por aula.

IMA SANCHIS

Reflexiona sobre las siguientes cuestiones

- Que papel lle asigna o economista á familia?
- Que importancia lle dá á educación?
- Cal é a súa conclusión respecto da vinculación entre educación e pobreza?
- Que estudo realizou para chegar a esa conclusión?
- Que solución suscita para superar as desigualdades nas nosas sociedades?

⁵ La Vanguardia. 18 de abril de 2011.

<http://www.lavanguardia.com/lacontra/20110418/54142686501/es-mas-rentable-invertir-en-parvulos-que-en-bolsa.html>

Pensa na túa educación infantil e vincula os teus recordos aos conceptos de Heckman. Sorprendéronche as súas opinións? Reflexionaras sobre a importancia da educación infantil e a súa rendibilidade social pola súa vinculación con ciclos educativos posteriores con saúde, nutrición, civismo, equidade, etc.?

Cal é a decisión política actual na túa comunidade, en España, en Europa e no mundo respecto do investimento en educación? Se consideras que non é a necesaria, cres que é posible outra?

Suxeríraselles ás alumnas e alumnos que busquen artigos xornalísticos e/ou información sobre investimento público en educación e a súa rendibilidade para enriquecer o tratamento do tema.

Os/as mozos/as elixirán como comunicar as conclusións que obtiveron. Tamén se lles pode propoñer a elaboración dun manifesto con dez propósitos e o deseño de accións posibles para difundir e sensibilizar no seu contexto máis inmediato (centro, familia, sociedade) sobre a atención e investimento necesarias nos programas de educación da primeira infancia.

Actividade 2. Educación e pobreza

© Omar Ayyashi/Ayuda en Acción

O obxectivo 1 dos Obxectivos da Educación para Todos e Todas é **Atención e Educación da primeira infancia**. Preténdese estender e mellorar a atención e educación integrais da primeira infancia, especialmente dos nenos e nenas máis vulnerables. Este obxectivo ten por finalidade romper o vínculo entre pobreza e desvantaxe na primeira infancia.

Para iso propónse investigar e analizar a relación que existe entre pobreza e educación no mundo e elaborar unha campaña de difusión coa información obtida.

1 En grupo obsérvase a seguinte táboa⁶, de indicadores principais para o Obxectivo 1: A *taxa de mortalidade infantil* indica o número de defuncións de nenos/as menores de cinco anos dunha poboación de cada mil nacementos vivos rexistrados; e a *taxa bruta de escolarización* informa da porcentaxe de alumnos/as matriculados/as no nivel indicado (ensino preescolar) respecto do total da poboación dese grupo de idade.

Os datos sobre evolución indican nos dous casos como variou o indicador nos últimos anos:

Enseñanza preescolar

	Taxa de mortalidade dos menores de 5 anos		Taxa bruta de escolarización	
	2005-2010 (en %)	Evolución desde 2000-2005 (en %)	2008 (en %)	Evolución desde 1999 (en %)
Mundo	71	-8	44	34
Países de ingresos baixos	122	-8	18	29
Países de ingresos medios baixos	79	-9	42	52
Países de ingresos medios altos	27	-16	66	31
Países de ingresos altos	7	-7	77	7

2 Para interpretar a información elabóranse dúas gráficas de barras. Unha para o nivel de ingresos (eixe x) e taxa de mortalidade (eixe e) e a outra co nivel de ingresos (eixe x) e a taxa de escolarización (eixe e).

⁶ Informe de seguimento da EPT 2011. Cadros Estatísticos 3A e 3B. UNESCO.

Entre todos/as trátase de analizar a relación existente entre o nivel de ingresos, a taxa de mortalidade e a taxa de escolarización nas distintas rexións. A que conclusións chegades, logo de analizar os datos? Como clasificades a relación educación/pobreza?

Observando os gráficos, poderíamos afirmar que “As taxas de mortalidade dos menores de cinco anos nados en familias con nais carentes de instrución son tres veces máis elevadas, como mínimo, que as rexistradas nos fogares onde as nais cursaron algúns estudos”?

3 Cos indicadores da taxa de mortalidade e a taxa de escolarización agruparanse as seguintes rexións do mundo en países de ingresos baixos, medios baixos, medios altos e altos. Para iso deberanse comparar os datos coa táboa da actividade 1. En grupo, confirmarán os resultados.

	Taxa de mortalidade dos menores de 5 anos 2005-2010 (en %)	Taxa bruta de escolarización 2008 (en %)
África Subsahariana	149	17
Estados Árabes	50	19
Asia Central	52	29
Asia Oriental e o Pacífico	31	48
Asia Meridional e Occidental	82	42
América Latina e Caribe	28	68
América do Norte e Europa Occidental	6	80
Europa Central e Oriental	19	66

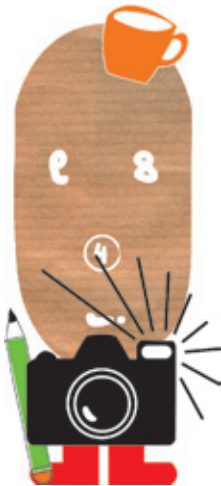
Para axudar á difusión do estudo, elaborar un mapamundi e pintar as diferentes rexións do mundo, crear dúas lendas diferenciadas para a taxa de escolarización e o nivel de ingresos, de maneira que quede reflectida a relación entre pobreza e educación.

4 Para acabar a actividade de investigación, formaranse grupos que buscarán información complementaria en documentos oficiais ou de expertos/as, que avalen os resultados da investigación. Por exemplo, <http://www.fronesis.org/documentos/derecho-a-la-educacion.pdf>

Con toda a información obtida no proceso, elaborar entre todos/as distintas propostas para difundir no voso contexto directo (centro, familia, barrio) a importancia da educación infantil para superar as desigualdades sociais e contribuír a romper o círculo da pobreza (exposición divulgativa, manifesto, documentos de difusión, etc.)

Actividade de mobilización

A Grande

Imaxe

Ver páxina 21

Bacharelato

© Proyecto Solidario

Obxectivos

- 1 Reflexionar, partindo da experiencia persoal, sobre a importancia dos procesos educativos formais e non formais vividos na primeira infancia (desde os 0 aos 6 anos).
- 2 Analizar criticamente a situación da educación da primeira infancia a escala local e global para propoñer políticas, accións civís e persoais que permitan estender a educación na primeira infancia.

Capacidades

- Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e a comunicación.
- Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de forma solidaria no desenvolvemento e mellora da súa contorna social.

Actividade 1. A educación de 0 a 6 anos. Tempo para medrar aprendendo

A ATENCIÓN E/OU EDUCACIÓN DA INFANCIA DE 0 A 6 ANOS NON EXISTE EN TODOS OS PAÍSES DO MUNDO, NON INCLÚE DO MESMO XEITO A NENOS E NENAS, E VESE DESDE OS GOBERNOS CON FUNCIÓNS DIVERSAS.

Para comezar pediráselle ao alumnado buscar información sobre a diferenza de significado entre os termos *gardería* e *escola infantil*. Que termo lle dá máis importancia ao desenvolvemento educativo dun neno ou dunha nena? No artigo 13 da Lei orgánica de educación detállanse os obxectivos da educación infantil en España. Reflictese máis *gardería* ou *escola infantil* na lei?

A continuación reflexionarase sobre a propia historia a partir da pregunta: Que aprendiches en cada etapa na escola, no instituto, coa familia e co grupo de amizades? As respostas irán introducíndose na táboa posterior. Ao finalizar, faise unha posta en común dos resultados con toda a clase para comprobar se existe un acordo xeneralizado.

APRENDER A:	INFANTIL	PRIMARIA	SECUNDARIA
Usar conceptos abstractos como política, desenvolvemento ou xustiza			
Contar cousas e ter a intuición das principais operacións aritméticas como suma e resta (inicio dos coñecementos matemáticos)			
Falar e comunicarse cos demais			
Iniciarche en expresións artísticas, como o debuxo			
Expresar o teu estado de ánimo e saber interpretar o das demais persoas (empatía)			
Realizar ecuacións e representar gráficas			
Identificar a maioría dos elementos da natureza da túa contorna próxima (animais, plantas, paisaxe, etc.)			
Valorar e gustarche a música			
Situarte no espazo con marcos referenciais (dereita e esquerda, arriba e abaixo, diante e detrás, preto e lonxe, etc.)			
Distinguir formas, cores, sons, sabores e cheiros			
Ler e escribir correctamente			
Camiñar			
Relacionarte con outras persoas			
Coñecer as persoas máis importantes da túa contorna familiar			
Utilizar as mans con certa precisión			
Sentirte querido ou rexeitado			
Diferenciar o bo do malo en termos xerais			
Saber que existen normas de convivencia que se deben respectar			
Expresar sentimentos de afecto, agrado e desagrado			
Distinguir as partes do teu corpo e saber sentir e comunicar se algo che doe ou incomoda			

Agora, traballando en grupo, respóndense as cuestións seguintes:

Que importancia credes que tivo todo o que aprendestes dos 0 aos 6 anos no voso desenvolvemento persoal? Pode a educación infantil excluír ou incluír, en función da orixe, do sexo ou da situación económica e social de cada neno ou nena? Pode ser a educación infantil de calidade un elemento importante no desenvolvemento dos países empobrecidos? Cal é a situación da educación infantil nos devanditos países?

Logo de escoitar todas as respostas, valorade toda a información. Cambiariades algo da *Lei orgánica de educación*, en relación á educación infantil?

En caso afirmativo, pideselles que elaboren a súa proposta. É coherente a vosa proposta co Obxectivo número 1 do Marco de Acción de Dakar? Cales son as expectativas respecto do seu cumprimento a nivel mundial?

Actividade 2. Onde recortamos? A educación infantil a debate

Vaise preparar e desenvolver un debate parlamentario na clase. Para iso, o alumnado deberá estar ben informado sobre o tema que se vai tratar: **a importancia da educación infantil**, para que as súas opinións estean o mellor argumentadas posible.

Para preparar o debate, divídese a clase en 3 ou 4 grupos, intentando que todos conten con alumnado de ambos os sexos. Cada grupo deberá preparar o seu relatorio utilizando as fontes que considere oportunas. Ademais, poderanse considerar as seguintes:

Nalgunhas zonas, a dispersión da poboación, levou a pensar novas formas de educación infantil, para non excluír a ningún neno ou nena polo seu lugar de nacemento. Un destes sistemas, desenvolvido na zona rural de Galicia, é “Prescolar en casa”. O programa sufriu recortes continuos nos últimos anos. Este só é un exemplo próximo dunha situación que pode pasar en moitos lugares do planeta en situacións de crise económica institucional, sobre todo en países empobrecidos. En sentido contrario, especialistas, autoridades, ONG e ata famosos e famosas que coñecesdes, reclaman a importancia da educación de 0 a 6 anos. Nos seguintes enlaces podes obter máis información para enriquecer os teus argumentos en relación a esta etapa educativa:

<http://elprogreso.galiciae.com/nova/101663.html>

http://www.perfil.com/contenidos/2011/10/07/noticia_0002.html

[http://www.el-nacional.com/noticia/1940/24/Faltan-soluciones-nuevas-para-la-crisis-educativa hispana.html](http://www.el-nacional.com/noticia/1940/24/Faltan-soluciones-nuevas-para-la-crisis-educativa-hispana.html)

<http://www.rieoei.org/rie22a02.htm>

© Ayuda en Acción

Para aprofundar, suxírese que, coa colaboración do profesor/a, o alumnado, ou parte del, visite unha escola infantil para observar o proceso de aprendizaxe dos nenos e nenas, a metodoloxía que utiliza o profesorado e outros elementos e información de máxima relevancia para argumentar cada opción no debate.

No debate, cada grupo representa un grupo parlamentario e deberá chegar ao debate cunha proposta de resolución clara. Por necesidades de orzamento hai que realizar algúns recortes en diferentes partidas e orzamentos dun país. Chegou o momento de debater se se reducen as achegas do estado á educación dos nenos e nenas de 0 a 6 anos.

Un presidente ou presidenta da cámara dirixirá o debate. Primeiro, cada grupo terá unha quenda para presentar a súa proposta, logo pasarase ao debate con contraposición de argumentos, para rematar cunha rolda de conclusións e a votación plenaria.

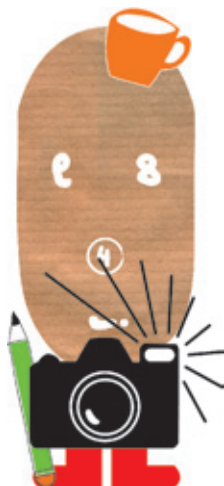
Para preparar o debate é necesario saber que orzamento xeral ten o Estado e a que partidas llo adxudica. Na páxina web do Ministerio de Economía e Facenda pódense atopar os datos básicos referentes ao orzamento xeral e educación para cada ano⁷.

Para finalizar, o alumnado difundirá o resultado do debate destacando os argumentos máis importantes. Para iso, pódese utilizar o web do centro educativo, as cartas de opinión a diferentes xornais ou outros espazos que o centro ou a súa localidade permitan.

⁷ http://www.sgpg.pap.meh.es/Presup/PGE2011Ley/MaestroDocumentos/PGE-ROM/N_11_E_R_31.htm

Actividade de mobilización

A Grande

Imaxe

Ver páxina 21

Educación de persoas adultas

Obxectivos

- 1 Reflexionar e concienciar sobre a situación da educación infantil e o papel da educación na primeira infancia (0-6 anos) como elemento decisivo no impulso do desenvolvemento das potencialidades persoais e colectivas, partindo da propia experiencia e da análise da realidade da contorna próxima.
- 2 Considerar que actuacións son posibles a curto e medio prazo para conseguir unha educación de calidade que faga posible o exercicio pleno do dereito a unha educación permanente para todas as persoas.

Actividade 1. Entretenemento ou educación?

Para moitas persoas novas e adultas a educación infantil é un período que queda lonxe do seu momento actual.

Con todo, para que a sociedade poida enfrontarse aos retos do futuro con forza, a educación temperá ten unha importancia vital. E isto mesmo pasa a nivel mundial. O futuro do planeta e dos seus habitantes depende de que as novas xeracións estean preparadas co máximo de capacidades para vivir de xeito equilibrado e sostible. Escoitemos e vexamos o que nos di e mostra o vídeo de CEAPA **Educación Infantil: 6 anos claves para unha vida** e reflexionemos conxuntamente sobre a importancia da educación temperá na idade infantil.

http://www.youtube.com/watch?v=8D8lyNmoPzo&feature=results_video&playnext=1&list=PL0EE4614381DA2A96

Preguntas para a reflexión:

- 1 Que aprenden os nenos e as nenas na escola infantil?
- 2 A súa estancia nas aulas é soamente un entretenemento?
- 3 Que contidos e valores lle achegan?
- 4 Como debe conxugarse coa familia e o resto da sociedade?
- 5 En que aspectos da súa vida actual e futura inflúe?
- 6 Que axuda lles proporciona no seu descubrimento do mundo?

7 Cal é o valor que se lle dá á educación temperá segundo a contorna social ou o país? Por que pensades que se dan estas diferenzas?

8 Como se valora socialmente esta educación temperá?

Logo dun debate en grupos pequenos, compártense as conclusións co resto da aula e do centro.
Para contribuír a sensibilizar sobre a importancia da educación infantil de calidade, propónse elaborar un documento de información (decálogo, tríptico...) arredor das ideas xurdidas do traballo e da reflexión.

Actividade 2. Mans á obra

Sábese que a educación temperá, xa sexa na escola ou no fogar infantil, é moi importante para os/as nenos/as e a sociedade. Proponse reflexionar sobre que accións se poden impulsar para favorecer esta educación.

Para empezar, cada un/a escribirá as súas propostas en distintos papeis. No primeiro, cada persoa escribirá aquilo que pense que pode facer a familia; no segundo, a escola; no terceiro, os medios de comunicación; no cuarto, a sociedade; e no quinto, un/ha mesmo/a.

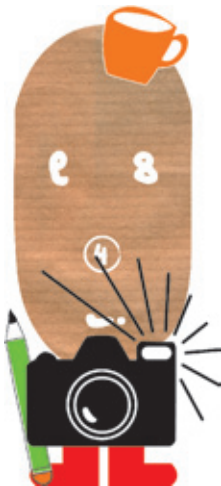
Todas as propostas pegaranse nun mural e cada un/ha explicarlle ao resto do grupo o por que de cada unha das propostas.

<div>A contorna familiar</div>	<div>A escola</div>	<div>Os medios de comunicación</div>	<div>A sociedade</div>	<div>Nós</div>
--------------------------------	---------------------	--------------------------------------	------------------------	----------------

Finalmente, o grupo escollerá dúas propostas para levar á práctica e planificará como facelo tendo en conta todas as fases da actividade: desenvolvemento da idea, coordinación da execución e avaliación.

Actividade de mobilización

A Grande

Imaxe

Ver páxina 21

Educación Non Formal

© Educación Sin Fronteras

Actividade 1. Foro popular polo dereito á educación na primeira infancia

Obxectivos

- 1 Concienciar sobre o papel decisivo da atención e educación na primeira infancia para impulsar o desenvolvemento das capacidades persoais e colectivas.
- 2 Fomentar o espírito crítico, a través da análise da situación da educación na primeira infancia, tanto a escala local como global.

Contidos

- **Conceptos:** dereito á educación infantil, desigualdade, potencialidades persoais e colectivas, seguridade infantil, conciliación da vida familiar e laboral, etc.
- **Habilidades:** análise de necesidades básicas, creatividade, rememorar e recordar a etapa infantil, saber realizar e recibir críticas, desenvolvemento de comunicación verbal e resolución pacífica de conflitos.
- **Actitudes:** crítica ante situacións de necesidade e desigualdade, participación e colaboración entre os membros do equipo; procura de consenso.

Oriéntase a actividade como un foro popular ou xogo de roles sobre a importancia da educación infantil na formación da persoa. A través da dinámica de xogo de roles ou simulación, este xogo pretende simular os distintos puntos de vista e intereses atopados que existen ante a importancia da educación e atención da primeira infancia, contemplado como un dereito para os nenos e nenas de todo o mundo.

Formulamos o desenvolvemento da actividade partindo do visionado da curta *Educación infantil: seis anos clave para unha vida*⁸ (dura 28 minutos e pode servir para rapaces/as a partir de 13 anos). Tamén se pode partir dalgún texto de reflexión do apartado *Para afondar* desta proposta didáctica.

⁸ <http://blip.tv/aire/educación-infantil-seis-años-claves-para-una-vida-3281762>

A situación que enmarca o foro popular é unha reunión municipal na que analizar a importancia de construír unha escola infantil no municipio de Cascales, Ecuador. Para a súa construción é necesario reaxustar o orzamento municipal, xa reducido nesta época de crise. En base a este punto de partida estableceremos os distintos protagonistas do noso foro popular.

Como mínimo é interesante que cada equipo estea formado por 3 persoas. Cada grupo disporá de papel e bolígrafo, tarxeta co desenvolvemento do seu rol e documentación complementaria para axudar a preparar a defensa da súa postura.

Despois organizarase os/as participantes en equipos e daráselles o rol que teñen que adoptar fronte ao problema suscitado. O número de persoas por grupo dependerá da cantidade de “roles” que se desenvolvan.

Cada grupo asumirá como propia a postura dunha das partes representadas e defenderaa. O xogo desenvolverase en **cinco fases**:

- 1 Cada grupo réunese por separado para ordenar e estruturar os seus argumentos, e poderá acompañar a súa posterior exposición con gráficos, debuxos ou o que considere necesario.
- 2 Nunha mesa redonda cada grupo expónlle ao resto as súas propostas.
- 3 Debate aberto entre as distintas partes.
- 4 Cada grupo, tras un período de reflexión, establece as súas conclusións e fai as súas propostas para solucionar o problema (este punto non debería propoñelo o/a coordinador/a da actividade de antemán, senón que debería esperar a que os/as participantes cheguen a este acordo por si mesmos).
- 5 Avaliación final.

Suxerimos algúns roles para o foro popular.

Julia, nai de Andrés, neno de 3 anos

Es unha nai da vila de Cascales que mostra a necesidade de ter apoio na educación dos seus fillos/as menores de 6 anos. Cada vez é máis difícil sacar as vosas familias adiante, debido á precaria situación económica da zona, polo que obter un salario é imprescindible.

Con todo, compatibilizar o emprego ou a procura dun coa crianza dos vosos fillos e fillas é moi complicado, sobre todo nas idades moi temperás, nas que non está contemplada a asistencia ao colexio. A construción da escola infantil suporía unha axuda para compatibilizar a vida familiar e a laboral.

Ata é posible que a través da escola se xeren algúns empregos: educadores/as, cociñeiros/as, limpadores/as, etc.

Iolanda, doutora de Médicos sen Fronteiras

Es unha doutora convencida de que a inclusión dos nenos e nenas entre 0 e 6 anos na educación regulada aumentaría a súa seguridade. Levas pouco tempo en Cascales, pero tes grande experiencia como sanitaria en países en vías de desenvolvemento. Valoras que se os nenos e nenas están na escola, non correrían os riscos aos que están expostos na rúa. Ademais melloraría a súa alimentación, poderíase ter un control sobre as vacinas, o crecemento, etc.

Iván, mestre de educación infantil

Es mestre de educación infantil de 0-6 anos. Defendes o papel decisivo da educación na primeira infancia para impulsar o desenvolvemento de capacidades persoais e colectivas dos nenos e nenas. A formación da persoa comeza nas etapas primeiras da infancia, e comezar antes a escolarización facilita a continuidade na escola superior, sobre todo no caso das nenas.

Rogelio, alcalde do municipio

A túa postura é que a vosa vila está esquecida: as estradas son malas, non hai industrias, etc., polo que a construción da escola infantil non é unha prioridade neste momento de crise económica para o teu goberno. Só pensas en que debes axustarte ao orzamento aprobado, e unha escola infantil é moi cara. Ademais os nenos e nenas non votan.

Para ti é máis prioritario é construír unha estrada, xa que pode ser unha oportunidade para as persoas desempregadas da túa vila, mellorar as comunicacións e a calidade de vida, rendibilizar da mellor forma a situación, velar polo desenvolvemento futuro da comarca e compatibilizar os distintos proxectos de desenvolvemento que hai para a zona.

Raúl, neno de 4 anos

Es un neno de 4 anos que aínda que gozas moito da compañía da túa nai, pásalo moi ben na escola infantil, coñecendo novos amigos e amigas, xogando, aprendendo, etc.

Asociación veciñal

A vosa crítica diríxese cara á política realizada polo alcalde e concelleiros do municipio, que non priorizan temas fundamentais como a educación ou a sanidade. Limitáanse a buscar os seus beneficios con empresas construtoras, axustar o seu orzamento ao interese do goberno rexional e responder máis a intereses creados que ao interese colectivo, en lugar de atender ao da infancia do municipio de Cascaes e ás súas familias.

Para a realización do foro, prepararase un espazo/escenario apropiado. Os roles irán en función do número de participantes no xogo de simulación, e poderá ampliarse a lista con outros novos que se vos ocorran, ou suprimir algún dos anteriores. O xogo non debe ser estático nin as regras moi ríxidas, e pódese modificar o seu desenvolvemento segundo as circunstancias.

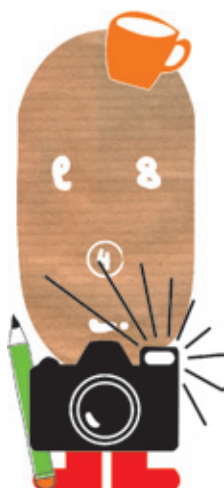
Finalmente, pódense recoller as solucións nun soporte gráfico e visible por todos/as (cartolinas, paneis...), para obter entre todos/as unha conclusión final e reflexionar sobre a dinámica do xogo e a realidade.

Que decisión se toma finalmente? Como foi a participación de cada personaxe? Como se sentiron? Que observaron? Que dificultades atoparon para defender as súas posturas? Alcanzáronse os obxectivos propostos? Podería suceder iso na realidade? Que poderías facer desde o teu rol para potenciar unha boa educación infantil? Que podes facer ti, na túa vida diaria, para ese mesmo obxectivo?

Entre todos/as suscítase unha proposta de acción de sensibilización para levar a cabo na contorna máis próxima e reivindicar o dereito a unha educación infantil de calidade para todas as persoas.

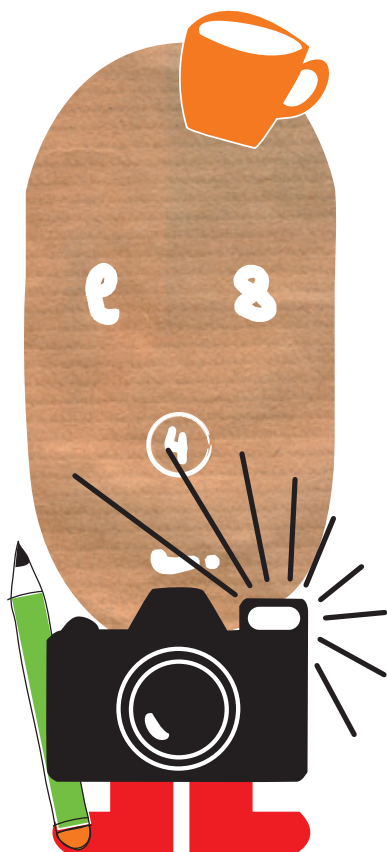
Actividade de mobilización

A Grande

Imaxe

Ver páxina 21

Actividade para
todos os niveis

A Grande Imaxe

Obxectivos

- 1 Recapitular o traballado arredor da atención e educación da primeira infancia e a necesidade do cumprimento do compromiso dos países para lograr a educación para todos e todas en 2015.
- 2 Participar na actividade de mobilización mundial.

Durante a Semana de Acción Mundial pola Educación (SAME) millóns de persoas en todo o mundo mobilizáronos baixo o lema **Con dereitos desde o principio. Por unha educación temperá de calidade para recordarlles aos líderes políticos as dificultades que millóns de nenos e nenas teñen para acceder a unha educación temperá de calidade, e para esixirlles que destinen os recursos necesarios para facer realidade o seu compromiso de lograr a Educación para Todos e Todas en 2015.**

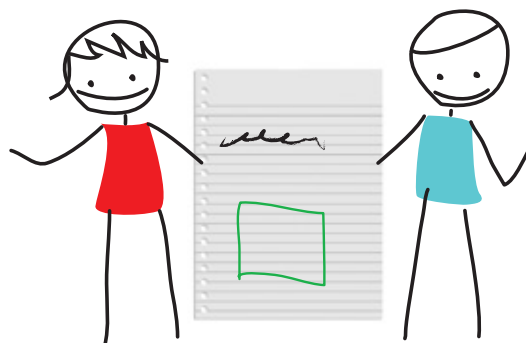
Como participar na Grande Imaxe?

Esta actividade pretende ser unha reflexión e recapitulación de todo o que o alumnado traballou ao longo da proposta didáctica sobre a importancia da atención e educación da primeira infancia.

Unha vez traballadas as actividades, propoñémosvos que cada alumno/a, participante, docente, etc., realice unha imaxe no modelo que atoparedes na web da campaña (www.cme-espana.org). Cada nivel educativo adaptará a técnica para facer a imaxe. Por exemplo, en educación infantil pode facerse con adhesivos, mentres que en bacharelato a imaxe pode tomarse cunha cámara ou teléfono móbil. O importante é recoller o maior número de imaxes, nas técnicas máis variadas, que reflectan as aspiracións de todas e todos: nenos e nenas felices e sans/sas que reciben atención e educación nunha contorna segura. Para iso, poden representar:

- experiencias próximas de atención e educación á primeira infancia, xa sexa na escola ou na familia,
- experiencias vividas nos seus primeiros anos que lles axudaron a aprender a medrar,

- recordos da escola infantil á que foron e dos seus mestres/as,
- unha clase onde eles/elas son os/as mestres/as,
- políticos/as cumprindo os seus compromisos,
- un foro de nenos/as e mozos sobre educación,
- unha acción en defensa da educación temperá,
- unha escola infantil ideal.

Detrás de cada imaxe, cada alumno/a ou participante, segundo a súa idade ou nivel educativo, escribirá unha mensaxe a o/a representante da Secretaría de Estado de Cooperación Internacional, no que lle pedirán que as persoas encargadas das decisións necesarias cumpran os compromisos que asinaron en 2000, cando se comprometeron a lograr a Educación para Todos e Todas en 2015.

Que facemos coa imaxe?

Na web www.cme-espana.org poderedes colgar todas as imaxes e mensaxes que realicades en formato electrónico. Con todas estas imaxes e mensaxes, e coas que recollamos a través das redes sociais da campaña, faremos unha imaxe grande que lles entregaremos aos representantes políticos nos actos que realizaremos durante a SAME.

Ademais, dentro do voso centro ou grupo, podedes:

- Facer unha exposición ou *collage* coas imaxes de todo o colexio/grupo. Podedes invitar a vela ás familias, a prensa da vosa localidade, outros centros, representantes políticos, etc.
- Implicar as familias na elaboración das imaxes. Pedídlle a pais, nais, avós/as que tamén pinten ou representen como foi a súa escola, quen era a súa mestra/ou, ou que aprenderon cando tiñan menos de 6 anos.

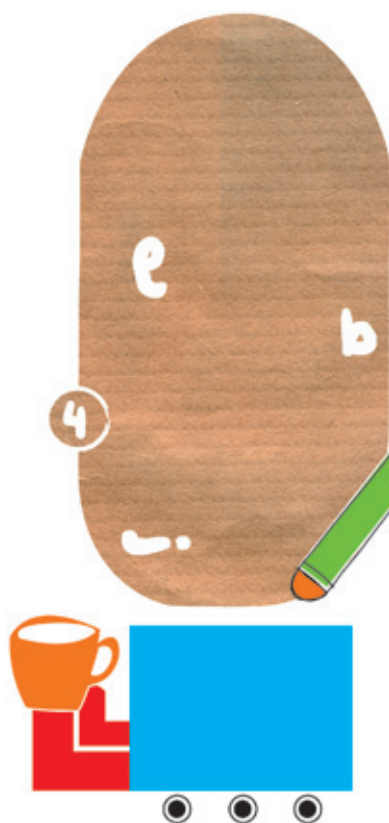
Tamén podedes enviarnos fotografías que fagades mentres traballades os materiais ou elaborades as imaxes.

**grazas a todos
e todas**

A **Campaña Mundial pola Educación** non sería o mesmo sen a vosa implicación, os/as docentes e educadores/as comprometidos/as co dereito á educación. Por iso queremos agradecervos especialmente a vosa implicación na CME e na SAME.

Recordámosvos que é moi importante que saibamos cantos participamos. Para iso é imprescindible que rexistredes a participación dos vosos centros en www.cme-espana.org

* *As fotografías enviadas utilizaranse nos materiais e na web da Campaña Mundial pola Educación.*

Cuestionario de avaliación

da proposta didáctica
de Educación Secundaria,
Bacharelato, Educación
de Persoas Adultas e
Educación Non Formal

SEMANA DE ACCIÓN MUNDIAL POLA EDUCACIÓN 2012

NOME DO CENTRO/GRUPO

.....

DIRECCIÓN, CP, LOCALIDADE

.....

CORREO ELECTRÓNICO E PERSOA DE CONTACTO

.....

QUE NIVEIS PARTICIPARON?

- ☐ 1º CICLO ISO
- ☐ 2º CICLO ISO
- ☐ CICLOS FORMATIVOS
- ☐ BACHARELATO
- ☐ EPA
- ☐ GRUPO DE EDUCACIÓN NON FORMAL (IDAES)

CANTAS PERSOAS PARTICIPARON? (ALUMNADO, PARTICIPANTES, DOCENTES, FAMILIAS)

.....

DOCENTES E EDUCADORES/AS IMPLICADOS/AS

Nome	Correo e.
.....
.....
.....
.....

PARTICIPASTES CON ANTERIORIDADE NA SAME? EN QUE ANOS?

VALORA DO 1 (NIVEL MÍNIMO) AO 5 (NIVEL MÁXIMO) A PERTINENCIA DOS OBXECTIVOS PROPOSTOS E A ADECUACIÓN DE ACTIVIDADES PRESENTADAS EN CADA NIVEL EDUCATIVO.

Educación Secundaria

Primeiro Ciclo

– Obxectivos	1	2	3	4	5
– Actividade 1. Roda de recordos	1	2	3	4	5
– Actividade 2. Educación para todos os nenos e nenas do mundo	1	2	3	4	5
– Actividade de mobilización: A Grande Imaxe	1	2	3	4	5

Segundo ciclo

– Obxectivos	1	2	3	4	5
– Actividade 1. A educación, gasto ou investimento?	1	2	3	4	5
– Actividade 2. Educación e pobreza	1	2	3	4	5
– Actividade de mobilización: A Grande Imaxe	1	2	3	4	5

Bacharelato

– Obxectivos	1	2	3	4	5
– Actividade 1. A educación de 0 a 6 anos. Tempo de medrar aprendendo	1	2	3	4	5
– Actividade 2. Onde recortamos? A educación infantil a debate	1	2	3	4	5
– Actividade de mobilización: A Grande Imaxe	1	2	3	4	5

Educación de Persoas Adultas

– Obxectivos	1	2	3	4	5
– Actividade 1. Entretemento ou educación?	1	2	3	4	5
– Actividade 2. Mans á obra	1	2	3	4	5
– Actividade de mobilización: A Grande Imaxe	1	2	3	4	5

Educación No Formal

– Obxectivos	1	2	3	4	5
– Actividade 1. Foro popular polo dereito á educación na primeira infancia	1	2	3	4	5
– Actividade de mobilización: A Grande Imaxe	1	2	3	4	5

VALORA DO 1 (NIVEL MÍNIMO) AO 5 (NIVEL MÁXIMO) OS SEGUINTES ASPECTOS.

– Cantidade de materiais recibidos	1	2	3	4	5
– Data de recepción dos materiais	1	2	3	4	5
– Posibilidade de inclusión da proposta na programación do centro/colectivo	1	2	3	4	5
– Interese en traballar a SAME en próximos cursos	1	2	3	4	5

OBSERVACIÓNS, COMENTARIOS E PROPOSTAS DE MELLORA

Para a Campaña Mundial pola Educación é moi importante coñecer quen participamos na SAME. Por iso pedímosche que rexistres a participación do teu centro en www.cme-espana.org

A vosa opinión é moi importante para que poidamos seguir mellorando. **Completa este cuestionario e:**

- envíao por fax ao 93 412 40 36
- ou descárgao en www.cme-espana.org e envíao por correo electrónico a same@cme-espana.org
- ou complétao pinchando en <http://cme-espana.org/formulario/centros-educativos>

Entra en www.cme-espana.org e

- rexistra a túa participación na SAME
- deixa a túa imaxe e únete Á Grande Imaxe
- completa a avaliación dos materiais didácticos

Con dereitos desde o principio.

Por unha educación temperá de calidade.

Campaña Mundial pola
EDUCACIÓN
www.cme-espana.org

A Coalición Galega da Campaña Mundial pola Educación está integrada por:

Organizacións que participan na SAME a nivel estatal:

Colaboran:

Dirección de arte, diseño e ilustracións: Maribel Vázquez